

Մ Ա Ն Ո Ր Ա Գ Ր Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն Ն Ե Ր

Նեցածուրյուն

1. Փաւստոսի Բիզանդացոյ Պատմութիւն Հայոց, Թիֆլիս, 1912, գլ. Ը, էջ 28:
2. Մովսիսի Խորենացոյ Պատմութիւն Հայոց, Տիֆլիս, 1913, գլ. Ը, էջ 265:
3. *Saint-Martin M. J.* Mémoires historique et géographique sur l'Arménie. Paris, 1818, t. 1, p. 119.
4. *Адоку Н.* Армения в эпоху Юстиниана. СПб., 1908, с. 222. Ղաֆաղայայան Կ. Կ., Դվին քաղաքը և նրա պեղումները, հ. 1, Երևան, 1952, էջ 11:
5. Զահուլյան Գ. Բ., Ստուգարանութիւններ, ՊՐՀ, 1963, № 4, էջ 96:
6. *Minor sky M. V.* Le nome de Dvin. —Revue des Etudes Arméniennes, 1930, t. X, fasc. 1, p. 117—120.
7. Դանիելյան Է. Լ., Իսիդոր Քարակացու «Պարթևական կայանները», ՊՐՀ, 1971, № 4, էջ 174:
8. «Հայ ժողովրդի պատմություն», հ. 1, Երևան, 1971, էջ 761:
9. *Marquart J.* Erdnshahr nach der Geographie des Ps. Moses Xorenaci. Berlin, 1901, S 82—84.
10. Ազաթանգեղայ Պատմութիւն Հայոց, Տիֆլիս, 1909, էջ 404:
11. Ալիշան Դ., Հին հայաստան կամ հեթանոսական կրոնք Հայոց, Վենետիկ, 1910, էջ 138:
12. «Հայ ժողովրդի պատմութիւն», էջ 826:
13. Ղաֆաղայայան Կ. Գ., Դվին քաղաքը և ..., էջ 59, 82:
14. Նույն տեղում, էջ 90—95, Ղաֆաղայայան Կ. Գ., Դվին քաղաքի հիմնադրման ժամանակի և միջնաբերդի հեթանոսական մեհյանի մասին, ՊՐՀ, 1966, № 2, էջ 45—48:
15. Թորամանյան Բ., Նյութեր հայկական ճարտարապետութեան պատմութեան, հ. 1, Իրև. վան, 1942, էջ 214:
16. Բալանթարյան Ա. Ա., Դվինի 1980 թ. պեղումների հիմնական արդյունքները, ԼՀԳ, 1982, № 12, էջ 93:
17. Ղաֆաղայայան Կ. Գ., Դվին քաղաքը և հ. 1, էջ 91: Նույնի, Դվին քաղաքի հիմնադրման ժամանակի և ..., էջ 46—47:
18. Փաւստոսի Բիզանդացոյ Պատմութիւն Հայոց, էջ 12:
19. Զենորայ Գլակայ Պատմութիւն Տարօնոյ, Վենետիկ, 1889, էջ 35: Սահինյան Ա. Ա., Քասաղի բաղնիքայի ճարտարապետութիւնը, Երևան, 1955, էջ 230—231:
20. Ղաֆաղայայան Կ. Գ., Դվին քաղաքի հիմնադրման ժամանակի և էջ 41—45:
21. Մկրտութիւն Հայոց, Վրաց, Աբխազաց և Ալանաց ի սրբոյն Գրիգորէ, Թարգմանեաց ի Հայ Յուսիկ արքեպիսկոպոս, Վաղարշապատ, 1911, էջ 72:
22. Զենորայ Գլակայ Պատմութիւն Տարօնոյ, էջ 24:
23. Ուխտանէն Եպիսկոպոս, Պատմութիւն Հայոց, Վաղարշապատ, 1877, էջ 100:
24. «Վրաց աղբյուրները Հայաստանի և Հայերի մասին», կաղմեց՝ Լ. Մ. Մխիթրեան, հ. Ա, Երևան, 1934, էջ 170—172:
25. Ղաֆաղայայան Կ. Գ., Դվին քաղաքը և ..., հ. 1, էջ 254:

26. *Тирацян Г. А.* Материальная культура Армении первых веков н. э. по данным некрополя и бани в Гари: Автореф. дис. ... канд. ист. наук. Л., 1956, с. 6.
27. *Мартirosян А. А.* Город Тейшебания (по раскопкам 1947—1958 гг.). Ереван, 1961, с. 83—84.
28. Առաքելյան Բ. Ն., Հայագրական պատկերաբանդակները 4—7-րդ դարերում. Երևան, 1948, էջ 23—24, նույնի. Քանդակազորությունը Հին Հայաստանում (6-րդ դ. ս.թ.ա—3-րդ դ. մ.թ.), ՊՔԸ, 1968, № 1, էջ 58—59.
29. Արևշյան Գ. Ս., Հին Շամիրաթի առևգծվածները, Գիտություն և ակնհայտ. 1980. № 4, էջ 40—41.
30. *Тер-Мартirosян Ф. И.* Раскопки античного Ширакавана. АО 1979 г., М., 1980, с. 424—425. Նույնի Традиционизм и инновация в эллинистической Армении (по материалам раскопок античного Ширакавана).—В кн.: Всесоюзный симпозиум по проблемам эллинистической культуры на Востоке: Тез. докл. Ереван, 1980, с. 78—80.
31. Հարությունյան Վ. Մ., Գլխի 5—7-րդ դարերի նարտարակապակապ շարժանները. Երևան, 1950.
32. *Мушегян Х. А.* Денежное обращение Двина по нумизматическим данным. Ереван, 1962.
33. Ղաֆադարյան Կ. Գ., Գլխի քաղաքը և նրա պեղումները. հ. 2, Երևան, 1982.
34. Քալանթարյան Ա. Ա., Գլխի նյութական մշակույթը 4—8-րդ դարերում, Երևան, 1970.
35. Նույնի, Գլխի 1. Կենտրոնական թաղամասի պեղումները 1964—1970 թթ., Երևան, 1976.
36. *Кушнарёва К. Х.* Древнейшие памятники Двина, Ереван, 1977.
37. *Тирацян Г. А.* ԽՉԿ աշխ., էջ 12, Նույնի, О торговых связях Армении с Сирией в античное время. — Палестинский сб., 1959, вып. 4(67), с. 74. Խաչարյան Ժ. Գ., Հին Հայաստանի ապակու մասին, ԼՀԳ, 1987, № 1, էջ 83—88, Առաքելյան Բ. Ն., Տիրացյան Գ. Ա., Խաչարյանի Ժ. Գ., Հին Հայաստանի ապակին (1—4-րդ դդ.), Երևան, 1988, էջ 33, 42—43, 54—55.
38. Խաչարյան Ժ. Գ., Հայաստանում հայտնաբերված բազմախառն կնիքները, ՊՔԸ, 1965, № 1, էջ 273—274.
39. Քոչարյան Գ. Ն., Հելլենիստական դարաշրջանի դամբարանադաշտ Գլխում, ՊՔԸ, 1980, № 2, էջ 277—285.
40. Խաչարյան Ժ. Գ., Իրանա-հայկական դիցարանական աղերսների հարցի չորրորդ, ԼՀԳ, 1981, № 2, էջ 59—62.

I. Գլխի հելլենիստական դարաշրջանի բնակավայրը և դամբարանադաշտը

1. Отчет археологической комиссии за 1899 г., СПб., 1902, с. 90—94.
2. «Արարատ», 1907, էջ 526, 658—660; «Արարատ», 1909, էջ 173—178.
3. *Кушнарёва К. Х.* ԽՉԿ աշխ., էջ 5—40; Քոչարյան Գ. Ն., Գլխի հելլենիստական դարաշրջանի խեցեղենը, ԼՀԳ, 1974, № 5, էջ 82—87.
4. Եռաշաղկապ օրագրեր, Ղաֆադարյան Կ., 1938, 1947, 1948, 1949, 1950, 1959, 1969 թթ., Քոչարյան Գ., 1947, 1948 թթ., Վահանյան Մ., 1947, 1948, 1960 թթ., Կարապետյան Լ., 1949, 1963 թթ., Ջանփոլադյան Հ., 1954, 1959 թթ., Մալսարյան Ս., 1966 թ., Ժամկոչյան Ա., 1966, 1967 թթ., Խարայան Յ., 1967, 1972, 1973 թթ., Բուշետյոզյան Կ., 1967, 1970, 1971 թթ.: Սրանք պահվում են Հայաստանի պատմության պետական թանգարանում:
5. Ղաֆադարյան Կ. Գ., Գլխի քաղաքը և ..., հ. 2, էջ 96.
6. Քոչարյան Գ. Ն., Նոր նյութեր Գլխի հելլենիստական բնակավայրի վերաբերյալ, «Հայկական ՍՍՀ-ում 1981—1982 թթ. գիտության հնագիտական աշխատանքների արդյունքներին նվիրված գիտական նստաշրջանի ակտիցումների թեզիսներ», Երևան, 1983, էջ 25—26; Նույնի, Նոր նյութեր Գլխի հելլենիստական բնակավայրի վերաբերյալ, «Հայկական ՍՍՀ-ում

- 1983—1984 թթ. դաշտային հնագիտական աշխատանքների արդյունքներին նվիրված գրողական նստաշրջանի զեկուցումների լեզիաներ», Երևան, 1985, էջ 35—39:
7. Тирацян Г. А. Города Армении эллинистического времени в свете археологических исследований: Вопросы генезиса, топографии, градостроительной структуры, архитектурного облика. — ВДИ, 1979, № 2, с. 165—175
 8. Օհանյան Հ. Ա., անտիկ ճարտարապետական կառույցներ Շամիրամի քաղաքային շրջանում, Հայաստանի մշակութային և արվեստի պորթալներին նվիրված հանրագիտական հինգերորդ գիտական կոնֆերանս, Չեկուցումների լեզիաներ, Երևան, 1982, էջ 217—218
 9. Քոչարյան Գ. Գ., Երևան անտիկ ճարտարապետություն, ՊԲՀ, 1970, № 2, էջ 272—275:
 10. Առաքելյան Բ. Ն., Հատիկներ էրզնանագրություններ Արտաշատ մայրաքաղաքի, ՊԲՀ, 1967, № 4, էջ 302—305, նկ. 3: Առաքելյան Բ. Ն., Основные результаты раскопок древнего Арташата в 1970—1973 гг. — ИРЖ, 1974, № 4, с. 48, рис. 1.
 11. Առաքելյան Գ., Սիմոնյան Հ., Սարգսյան Գ., Քոչարյան Գ., Օհանյան Հ., Հայագիտական կենտրոնի 1977—78 թթ. դաշտային հնագիտական աշխատանքները, Բանբեր Երևանի համալսարանի, 1979, № 2, էջ 207, նկ. 2:
 12. Караханян Г. О., Тер-Мартirosов Ф. И. Раскопки у с. Ширакаван. АО 1977 г., М., 1978, с. 506—507; Демирханян А. Р. Эллинистическое поселение на территории г. Еревана. АО 1980 г., М., 1981, с. 424—426.
 13. Халилов Д. А. Раскопки на городище Хынысли, памятнике древней Кавказской Албании. — СА, 1962, № 1, с. 210, рис. 1, 31; Казиев С. Н. Историко-археологическое обследование городища Кабалы. — Материальная культура Азербайджана, 1964, т. 5, с. 22—23, табл. I; Нессен А. А. Из истории исторического прошлого Мильско-Карабахской степи. — МИА, 1965, № 125, с. 33—34, рис. 15, 16; Халилов Дж. А., Бабаев И. А. О городах древней Кавказской Албании. — СА, 1974, № 4, с. 104; Бабаев И. А. Исследования общественного здания второй половины I в. до н. э.—I в. н. э. на городище Кабала. — СА, 1977, № 4, с. 220, рис. 2.
 14. Апакидзе А. Города древней Грузии. Тбилиси, 1968, с. 39, рис. 5.
 15. Döbner F. K., Gocll Th. Argamela am Nymphalos. Berlin, 1963. Taf. 39 B, 41 A, 42 A, Abb. 21 AB, Anm. 56.
 16. Пугаченкова Г. А. Архитектурные памятники Нисы. — Тр. ЮТАКЭ, 1949, т. I, с. 213—214. Նույնի. Храм и некрополь в Парфянской Нисе. — ВДИ, 1953, № 3, с. 159—167. Նույնի. Пути развития Южного Туркменистана поры рабовладения и феодализма. — Тр. ЮТАКЭ, 1958, т. 6, с. 62—63, рис. 71. Նույնի, Халчаян: К проблеме художественной культуры Северной Бактрии. Ташкент, 1966, с. 48, рис. 25; с. 62 рис. 37; 3; с. 132, рис. 79. Նույնի, Из истории античной культуры Узбекистана. Ташкент, 1973, с. 87—89.
 17. Schmidt E. F. Persopolis Chicago, 1953, v. I, p. 145, 149, 153, pl. 122.
 18. Пичикян И. Р. Торовидные базы (происхождение, хронология). — В кн.: Культура и искусство народов Средней Азии в древности и средневековье. М., 1979, с. 57—61.
 19. Մնացականյան Ս. Խ., Ջվարթիոցր և նույնանից հուշարձանները, Երևան, 1971, էջ 242: Քալանթարյան Ա. Ա., Դվիթի կենտրոնական թաղամասի 1971—1973 թթ. պեղումները, ԼԶ, 1975, № 7, էջ 97, նկ. 2, 3:
 20. Նույն տեղում, էջ 89—92:
 21. Кушнарёва К. X., ԵՂ աշխ, էջ 36:
 22. Ղաֆաղադյան Կ. Գ., Երևան քաղաքի և ..., հ. 1, էջ 59, 82: Քոչարյան Գ. Գ., Հիլիկիտական ճարտարապետական համալսարանի Դվիթիում, էջ 277—285: Դաշտային օրագրեր.

14. Սեանյան Հ. Ա., Անտիկ բնակավայր Շամիրամի վաղերկաթեդարյան քաղաքառնդիի տարածքում, Հայկական ՍՍՀ-ում 1931—1932 թթ. դաշտային նեոգիտական աշխատանքների արդյունքներին նվիրված գիտական նստաշրջանի զեկուլցումների թեզիսները, Երևան, 1933, էջ 32:
15. Гайдукевич В. Ф. Виноделие на Боспоре, с. 356—357.
16. Քոչարյան Գ. Դ., Անտրզ դարաշրջանի դուրդի անիվներ, ԼՂԳ. 1950, № 9, էջ 79—82:
17. Блаватский В. Д. История античной расписной керамики. М., 1953, с. 20; Бобринский А. А., Мельникова О. Н. Гончарный круг у населения Юхновской культуры. — СА, 1977, № 2, с. 180.
18. Խաչատրյան Փ. Գ., Արտաշատի 7-րդ բլրի 1973—1975 թթ. պեղումների արդյունքները, ԼՂԳ, 1978, № 8, էջ 63, տախտ. 1, 1:
19. Առաքելյան Բ. Ն., Քաղաքները և արհեստները Հայաստանում 9—13-րդ դարերում, հ. 1, Երևան, 1958, էջ 214: Խեկիկյան Օ. Ս., Արհեստները բրոնզեդարյան Հայաստանում, Երևան, 1977, էջ 57—60:
20. Пиотровскии Б. Б. Кармир блур II: Результаты раскопок 1949—1950 гг. Ереван, 1952, с. 85, рис. 46; Мартиросян А. А. Аргштихинили, Ереван, 1974, с. 115: Խաչատրյան Մ. Ա., Էրեբունի բերդ-քաղաքի պատմությունը (ըստ արձանագրական և նեոգիտական տվյալների), Երևան, 1971, աղ. 3V:
21. Վախաճուրյան Կ. Գ., Դվինի քաղաքը և ..., հ. 1, էջ 135, նկ. 219: Քալանթարյան Ա. Ա., Դվինի նյութական մշակույթը ..., աղ. XXII, 6—7:
22. Саркисян Е. С. Гончарное искусство Армении. Ереван, 1978, с. 44, рис. 5.
23. Քաչարյան Գ. Գ., Դվինի ... խեցեղենը, էջ 82—97:
24. Տիրացյան Գ. Ս., Արտավիրը պեղումները, նկ. 7: Խաչատրյան Փ. Գ., Կանեցյան Ա. Կ., Արտաշատի 8-րդ բլրի շերտագրությունը, ԼՂԳ, 1974, № 9, էջ 78—80:
25. Гагошидзе Ю. М. Самадло (археологические раскопки). Тбилиси, 1979, табл. 1, 2, 4.
26. Plutarch's Lives. London, 1959. v. II, p. 548.
27. Խաչյան Ե., Վասպուրական, Վեդադարյան Հանդես, 1917, հ. 26, էջ 210:
28. Սամուելյան Խ., Հին Հայաստանի կուլտուրան, հ. 1, Երևան, 1931, էջ 180: Մելիք-Փալայան Կ. Վ., Անահիտ դրցությունը պաշտամունքը, Երևան, 1963, էջ 101, նկ. 14:
29. Кушкарева К. Х., аշկ. աշխ., էջ 9, նկ. 23, 80:
30. Тирация Г. А. Древнеармянская керамика из раскопок Армавира (опыт классификации и датировки). — ИФЖ, 1971, № 1, с. 217—218: Хачатрян Ж. Д. Гарни V: ..., табл. IV. Նույնի Արտաշատ II., էջ 90: Есаян С. А., Калантарян А. А. Античный некрополь Ошакана. — ВОН, 1976, № 12, с. 30.
31. Хачатрян Ж. Д. Гарни V: ..., с. 33.
32. Лосева И. М. Новые археологические исследования отряда ГМИИ им. А. С. Пушкина на холме Арин-Берд. — СА, 1958, № 2, с. 187, рис. 103; Пиотровский Б. Б. История и культура Урарту. Ереван, 1944, с. 180, рис. 42; Мартиросян А. А. Аргштихинили, с. 96, рис. 61.
33. Cook R. M. Greek painted pottery. London, 1960, p. 216—229. Տիրացյան Գ. Ս., Արտավիրի պեղումները, ԼՂԳ, 1974, № 12, էջ 61:
34. Тирация Г. А. Древнеармянская керамика ..., с. 216—217, табл. 1, 4. Խաչատրյան Փ. Գ., Արտաշատ II., ..., էջ 44, նկ. 11, 1:
35. Мартиросян А. А. Аргштихинили, рис. 23а.
36. Тирация Г. А. Древнеармянская керамика ..., с. 222, табл. I, 13; III, 10; Мнацаканян А. О., Тирация Г. А. Новые данные о материальной культуре древней Армении. — Изв. АН АрмССР, 1961, № 8, с. 75; Аракелян Б. Н. О некоторых результатах археологического изучения древнего Армавира. — ИФЖ, 1969, № 4, с. 168, табл. I, рис. 4; табл. III, рис. 2. Տիրացյան Գ. Ս., Կարապետյան Ի. Ա., և Ղ. աշխ., էջ 249, 254—255, Կարապետյան Ի. Ա., Կարևադրյունի պեղումները (1975—

- 1978), 982, 1979, № 3, էջ 274—275, աղ. 2-րդ. Արեշյան Գ. և ուրիշներ, Հայագիտական կենտրոնի... աշխատանքները, աղ. I, նկ. 4, Խաչատրյան Ժ. Գ., Կոնկրետի Բ. Կ., Նշվ. աղ., էջ 80, աղ. 1-ին.
37. Տերազյան Կ. Ա. Հայագյան սմբուրի պեղումները. ԳՈՏ. 1963, № 12, էջ 105, Խաչատրյան Ժ. Գ., Արտաշատի 7-րդ գրի... արդյունքները, էջ 71; Կարապետյան Ի. Ա., Նշվ. աղ., էջ 274, աղ. 2-րդ, 11: Սեկյուն Է. և րիշներ, Հայագիտական կենտրոնի... աշխատանքները, էջ 208; Խաչատրյան Ժ. Գ., Մարտիրոսյան Խ. Ա., Մարտիրոս և Հարդհիսի շրջանների անտիկ և միջնադարյան հուշարձանները. ԱԳ, 1972, № 1, էջ 58, աղ. 1-ին. Նկ. 2: Կիրազյան Գ. Ա. О расписной керамике древней Армени (V в. до н. э. — III в. н. э.) — ИФЖ, 1965, № 3, с. 257, табл. II, 4, 5: Կիրազյան Գ. Ա. О неко орых резул татих... табл. II; Կիրազյան Գ. Ա. Аргиштихинили. с. 67; Եսայն Կ. Ա., Կалинтарян А. А. Նշվ. աղ., էջ 31, աղ. II, 1, 2: Կիրազյան Գ. Ա. Նշվ. աղ.:
38. Կիրազյան Գ. Ա. Фляги как торговая тара. — В кн.: Проблемы античной истории и культуры: докл. XIV международной конференции античников соц. стран «Эйрене». Ереван, 1979, с. 409—414.
39. Խաչատրյան Ժ. Գ., Արտաշատ II. ..., էջ 123:
40. Կարազյան Կ. Ա. Искусственные особенности керамических фляг Кавказской Албании. — ДАН АЗССР, 1961, т. XVII, № 8, с. 760—761. Նույնի, Художественная керамика Кавказской Албании (IV в. до н. э.—I в. н. э.). Баку, 1964, с. 38; Կորոբեյա Մ. Գ. Керамика Хорезма античного периода — Труды Хорезмской археолого-этнографической экспедиции, т. IV, М., 1959, рис. 4, 5, 12, 13, 26, 27; Կորոբեյա Մ. Գ. Отчет о раскопках в Ольвии в 1920—1921 гг. — Изв. ГАИМК 1931, т. X, вып. 5, рис. 20; Կորոբեյա Մ. Գ. Отчет о раскопках Херсонеса за 1935—1936 гг. Херсонес, 1938, рис. 74. Նույնի, Эллинистический дом в Херсонесе. — Тр. ГЭ, 1962, т. 7, рис. 20; Կորոբեյա Մ. Գ. Раскопки городища у санатория «Чайка», близ Евпатории в 1963 г. — КСИА 1965, вып. 103, рис. 48, 6; Կիրազյան Գ. Ա. О расписной керамике ..., с. 277—278. Խաչատրյան Ժ. Գ. Հայագիտական կենտրոնի աշխատանքները, աղ. I, նկ. 4, Խաչատրյան Ժ. Գ., Կոնկրետի Բ. Կ., Նշվ. աղ., էջ 80, աղ. 1-ին.
41. Կիրազյան Գ. Ա. О расписной керамике ..., с. 266, табл. 1, 3. Նույնի, Древнеармянская керамика ... с. 221, табл. II, 6.
42. Կիրազյան Գ. Ա. Аргиштихинили, с. 147, рис. 65—68; Եսայն Կ. Ա. Древняя культура ..., с. 197—199; Կիրազյան Գ. Ա. Древнеармянская керамика ..., табл. I, 6, 7, 8; II, 4, 5. Կարապետյան Ի. Ա., Նորարդենի վաղ հայագյան սմբուրը, ԳՈՏ. 1974, № 3, էջ 287, նույնի. Կարապետյանի պեղումները էջ 274, Խաչատրյան Ժ. Գ. Արտաշատ II. ..., էջ 100—104:
43. Խաչատրյան Ժ. Գ., Կոնկրետի Բ. Կ., Նշվ. աղ., էջ 80, աղ. 1-ին. 4: Կարապետյան Ի. Ա., Կարապետյանի պեղումները, էջ 273; Կիրազյան Գ. Ա. Гарни V..., с. 37.
44. Կիրազյան Գ. Ա. Аргиштихинили, с. 144, рис. 53—54.
45. Խաչատրյան Ժ. Գ., Արտաշատ II. ..., էջ 132; Կարապետյան Խ. Ա., Կիրազյանի և Կարապետյանի մշակույթը ..., աղ. XXVI, 9, XXXVI, 5:
46. Տերազյան Կ. Ա., Հնագիտական աշխատանքները Արմավիրում, նկ. 3—4: Կարապետյան Խ. Ա., Հնագիտական ավանդույթները և Հայաստանի տեղական խեցեղենի արտադրությունը, սՀայկական ՍՍՀ-ում 1975—1976 թթ. դաշտային հնագիտական տարածանքների արդյունքներին նվիրված գեղարվեստների թվիկները, Երևան, 1977, էջ 27—28:
47. Կրուգլիկովա Կ. Գ. Ремесленное производство простой керамики в Пантикапее в VI—III вв. до н. э.—МИА, 1957, № 56, с. 130—131; Կրուգլիկովա Կ. Գ. Пантикапейская керамика сарматского времени. — МИА, 1957, № 56, с. 151.

48. *Гюстровский Б. Б.* История и культура Урарту. С. 183; *Мартirosян А. А.* Аргистихяниля, рис. 21, 25а-б. Տիրացույան Գ. Ա. *Սարարտագույն ժողովրդագրությունը և Արևելյան Իրանը*, ԳՐՀ, 1974, № 2, աղ. 1-ին, 1.
49. *Scmidt E. F.* Pe-sepols. Chicago, 1957, p. 68, 1: 89, 8.
50. *Мнацаканян А. О., Тирацян Г. А.*, նշվ. աշխ. էջ 77, աղ. 1; *Мартirosян А. А.* Գործ Тейшебаини, с. 144, рис. 68. Նույնի, Аргистихиниля, рис. 25в, г; *Тирацян Г. А.* О расписной керамике ..., с. 266; *Есаян С. А.* Могильник раннеармянского времени в поселке Берд Шамшадинского района. — ИФЖ. 1969, № 4, с. 286. Նույնի, Древняя культура ..., с. 199; *Есаян С. А., Կалантарян А. А.*, նշվ. աշխ. էջ 32, Խաշտացույան Ժ. Գ., *Հայաստանի ժ. Թ. ա. 7—1-ին դարերի խեցեղենի բնութագրի մասին*, ԳՐՀ, 1970, № 2, էջ 269—278; Նույնի, *Արտաշատ II. ...*, էջ 98; *Կարապետյան Բ. Ա., Նորաշենի ... ամրոցը*, էջ 283, Նույնի, *Կարապետյանի պեղումները*, էջ 278, աղ. 1-ին, 7, 9.
51. *Курфтин Б. А.* Археологические раскопки в Трналети: Опыт периодизации памятников. Тбилиси, 1941, с. 46; *Гагошидзе Ю. М.* К датировке могильника Нерон—Дереси—Мацне. Сер. история, археологии, этнография и история искусства, 1975, № 2, с. 98; *Гуммель Я. И.* Археологические очерки. Баку, 1940, с. 149; *Пассек Т. С.* Джафарханский могильник. — ВДИ, 1946, № 2, с. 177. *Казиев С. М.* Археологические раскопки в Мингечауре: Альбом кувшинных погребений. Баку, 1960, с. 21, табл. XI.
52. Խաշտացույան Ժ. Գ., *Արտաշատ II. ...*, էջ 58.
53. *Аракелян Б. Н.* Гарни I: Результаты раскопок 1949—1950 гг. Ереван, 1951, с. 41, рис. 28.
54. Խաշտացույան Ժ. Գ., *Կախեցույան Ա. Գ., նշվ. աշխ., էջ 82—83, տախտ. 2-րդ, 10, 12; Խաշտացույան Ժ. Գ., Արտաշատ II. ...*, էջ 110.
55. *Кругликова И. Т.* Ремесленное производство ..., 1957, с. 128, рис. 7, 10.
56. Քոչարցույան Գ. Գ., *Դվինի ... խեցեղենը*, էջ 91—92.
57. Քույրիմարցույան Ա. Ա., *Դվինի նյութական մշակույթը ...*, աղ. XXXIII.
58. Տիգրացույան Գ. Ա., *Հնագիտական աշխատանքները Արմավիրում*, էջ 99.
59. *Хачуаташвили Д. А.* Уплисцяхе: Результаты археологических изысканий 1957—1963 гг. Тбилиси, 1964, табл. XXXI, 6, 9; XXXII, 6, 10; XLII, 13, 14; *Пассек Т. С.* Джафарханский могильник, с. 185, рис. 27; *Нессен А. А.*, նշվ. աշխ. II, 8, 9, 10; *Блаватский В. Д.* История античной расписной керамики, с. 277. Տիրացույան Գ. Ա. *Հացավան ամրոցի 1982 թ. պեղումները*, էջ 106—108, Goldman H. Excavations at Gözli-Küte: Tarsus. Princeton (N. J.), 1950, v. 1, pp. 226, 228, № 189, 219, 220.
60. Ջաղդաղյան Մ. Ն., նշվ. աշխ. Նույնի, *Հելլենիստական ներմուծված խեցեղենի նորահայտ մի խումբ*, «Հավական ՍՍՀ-ում 1977—1979 թթ. դաշտային հնագիտական աշխատանքների արդյունքներին նվիրված գեկուցումների թեզիսներ», Երևան, 1979, էջ 24—25.
61. *Аракелян Б. Н.* Арташат I: ..., с. 39, рис. 5а, б; 6а, б.
62. Քոչարցույան Գ. Գ., *Հելլենիստական դարաշրջանի դամբարանադաշտ Դվինում*, էջ 277—285.
63. *Казиев С. М.* Археологические раскопки в Мингечауре: ... табл. XXXVII.
64. *Акопян Н. Г.* Художественный металл средневековой Армении IX—XIII вв.: Автореф. дис. ... канд. ист. наук. Ереван, 1977, с. 18.
65. *Хачатрян Ж. Д.* Гарни V: ..., с. 87. Նույնի, *Արտաշատ II. ...*, էջ 74; *Есаян С. А., Կалантарян А. А.*, նշվ. աշխ., էջ 33.
66. *Хачатрян Ж. Д.* Гарни V: ..., с. 97; *Казиев С. М.* Археологические раскопки в Мингечауре: ..., табл. XXXIX, 2; *Голубкина И. Т.* Археологические обследования и раскопки кувшинных погребений в Азербайджане в 1953 г. — Изв. АН АзССР, сер. общ. наук, 1959, № 1, табл. II, 6.

67. Хачатрян Ж. Д. Гарни V: ..., рис. 109.
68. Նույն տեղում. Լ. 103, նկ. 15, 2, 46, 3: *Есаян С. А., Калантарян А. А.,* նշմ. աշխ., էջ 36—37, աղ. 3-րդ, 4-րդ; *Иващенко М. М.* Кувшинный могильник Западной Грузии. — СА, 1950. т. 10, с. 326, рис. 8; *Кизурадзе Н.* Дапнарский могильник. Тбилиси, 1976, табл. XI.VII; *Казиев С. М.* Археологические раскопки в Мингегауре, табл. XXXIX.
69. Хачатрян Ж. Д. Гарни V: ..., с. 94, рис. 35, 3; с. 102. Նույնի. Արտաշատ II. ..., էջ 90, նկ. 10, 10, 11, էջ 89.
70. Халилов Д. А., նշմ. աշխ. էջ 211, նկ. 2, 6, 8.
71. Хачатрян Ж. Д. Гарни V: ..., с. 106.
72. Гагошидзе Ю. М. К датировке могильника Нерон-Дереси, с. 102, рис. 11.
73. Хачатрян Ж. Д. Гарни V: ..., с. 109—112; *Есаян С. А., Калантарян А. А.,* նշմ. աշխ., էջ 37; *Казиев С. М.* Археологические раскопки в Мингегауре, табл. XLI—XLIII; *Куфтин Б. А.* Материалы к археологии Колхиды. Тбилиси, 1950, т. II, с. 50—51; *Иващенко М. Н.,* նշմ. աշխ., էջ 329—327; *Кизурадзе Н.,* նշմ. աշխ. էջ 55; *Алексеева Е. М.* Античные бусы Северного Причерноморья. — САИ, вып. 11—12, М., 1975, табл. 12, 15. Նույնի, Античные бусы Северного Причерноморья. — САИ, вып. 11—12, М., 1978, табл. 27, 30, 33.
74. Хачатрян Ж. Д. Гарни V: ..., с. 107, рис. 46, 1.
75. *Алексеева Е. М.* Античные бусы ..., 1978, с. 40.
76. Хачатрян Ж. Д. Гарни V: ..., с. 109—110. Նույնի, Արտաշատ II. ..., էջ 57.
77. *Качалов Н. Н.* Стекло. М., 1959, с. 88.
78. *Алексеева Е. М.* Античные бусы ..., 1978, с. 27—32, табл. 26.
79. Хачатрян Ж. Д. Гарни V: ..., с. 93—94. Նույնի, Արտաշատ II. ..., էջ 81—85.
80. *Furtwängler A.* Die Antiken Gemmen. Geschichte der Steinschneidekunst im klassischen Altertum. Leipzig-Berlin, 1900, Bd. III, S. 116—124.
81. Նույն տեղում: *Richter G. M.* Catalogue of engraved gems Greek, Etruscan and Roman. Rome, 1956, p. 32—34; *Павлов В. В.* К вопросу о малоазийской глиптике. — В кн.: Древний Мир. М., 1962, с. 327—335; *Книпович Т. Н.* Греко-персидские резные камни Эрмитажа. — Сб. ГЭ, 1926, т. 3, с. 41—58.
82. *Zwilerlein-Diehl E.* Antike Gemmen in Deutschen Sammlungen. Staatliche Museen Preussischer Kulturbesitz Antikenabteilung. Berlin—München, 1969, Bd. II, S. 82—83.
83. *Никулина Н. М.* К вопросу о «восточно-греческом» и «греко-персидском» искусстве (по материалам глиптики V—IV вв. до н. э.). — ВДИ, 1969, № 3, с. 114—120.
84. Չարահանյան Ի. Հ., Սաֆյան Պ. Գ., Սյունիքի ժայռապատկերները, Երևան, 1970, նկ. 36, 39, 331 հատված: Իսրայելյան Հ. Ռ., Երկվորյակների պաշամոտների հետքերը Հին Հայաստանում, ՊՐՀ, 1980, № 3, էջ 216—228:
85. Սառնա ծոբը լքեղհ. խմբագր. Մ. Արեղյանի, Երևան, 1936, էջ 882—885 (պատուի Ի, 6, էջ 11, ԺԱ, 11):
86. *Maximova M. E.* Griechisch-persische Kleinkunst in Kleinasien nach den Perserkriegen. — Archäologischer Anzeiger 3..4, 1928, S 650, Abb. 2; S. 658, Abb. 15. Richter G. M., նշմ. աշխ., էջ 34, 134, տախտ. XXII. Boardman J. Greek gems and finger rings (early bronze age to late classical). London, 1970, pl 881, 883, fig. 291.
87. *Zwilerlein-Diehl E.,* նշմ. աշխ., տախտ. 41, №. 189. Boardman J., նշմ. աշխ., տախտ. 971, 349, ֆիգ. 310:
88. Նույն տեղում, էջ 320—322, 326:

89. Խաչատրյան ժ. Գ., Հայաստանում հայտնաբերված բազմաթիվ կերպերը, էջ 276. Մուշեղյան Խ. Ա., Հելլենիստական դրամների շրջանառությունը Հայաստանում, էջ 430.
90. Хачатрян Ж. Д. Гарни V: ..., с. 127—131; Есаян С. А., Калантарян А. А., Եջ. աշխ., էջ 37—38; Գոշարյան Գ. Գ., Հելլենիստական դարաշրջանի դամբարանադաշտ Գվինում, էջ 283.
91. Гагошидзе Ю. М. К датировке могильника Нерон-Дереса, с. 90—103.
92. Бабаев И. А. О трех стеклянных многогранных печатях, найденных в Минге-чауре. — В кн.: Археологические исследования в Азербайджане. Баку, 1965, с. 128—133, рис. 1—3.
93. Կոչարյան Գ. Գ., Հելլենիստական դարաշրջանի դամբարանադաշտ Գվինում, էջ 283.
94. Խաչատրյան ժ. Գ., Հայաստանում հայտնաբերված բազմաթիվ կերպերը, էջ 273—274.
95. Դաֆաղադրյան Կ. Գ., Դարս քաղաքի հիմնադրման ժամանակի և ..., էջ 44, նույնի. Գվին քաղաքը և ..., հ. 2, էջ 137.
96. Тиранян Г. А. Армянская тнара (опыт культурно-исторической интерпретации). — ВДИ, 1982, № 2, с. 90.
97. Մուշեղյան Խ. Ա., Հելլենիստական դրամների շրջանառությունը Հայաստանում, էջ 431.
98. Зограф А. Н. Античные монеты. — МИА, 1951, № 16, М.—Л., с. 70—71.
99. Մուշեղյան Խ. Ա., Հելլենիստական դրամների շրջանառությունը Հայաստանում, էջ 430.
100. Պատվեան Չ., Արտաշեսեան Տարստոթեան դրամները. Վիեննա, 1869, էջ 32.

III. Գլխի մեջ թվականության առաջին զարեհում

1. Հաղորդության Վ. Մ., Եջ աշխ., էջ 94—95, նկ 37, 38.
2. Тревер К. В. Очерки по истории культуры древней Армении (II в. до н. э.—IV в. н. э.). М.—Л., 1953, с. 40, табл. 21.
3. Пугаченкова Г. А. Архитектурные памятники Нисы, с. 211—213. Пути развития Южного Туркменистана ..., с. 98—99. Նույնի. Халчаян: ..., с. 132—133, рис. 79. Նույնի. Из истории античной культуры Узбекистана, с. 87—90; Дьяконов М. Н. Археологические работы в нижнем течении реки Кафиригана (Кобаднан) (1950—1951 гг.). — МИА, 1953, № 37, с. 262, рис. 7; Литвинский Б. А. Зеймаль М. Н. Каменные базы колонн из Вахшской долины. — Изв. отд-ния общ. наук АН ТаджССР, 1960, вып. 1(22), с. 77, рис. 2.
4. Воронина В. Л. Конструкции и художественный образ в архитектуре Востока. М., 1977, с. 62, рис. 51, 9, 10.
5. Пичикян И. Р., Եջ աշխ., էջ 59.
6. Маркузон В. Ф. Архитектура арханческой эпохи (750—480 гг. до н. э.). — В кн.: Всеобщая история архитектуры / под ред. В. Ф. Маркузона и др. М., 1973, с. 40.
7. Կոչարյան Գ. Գ., Ստեփան Բարև սուր Գվինից, ԼԶԳ, 1974, № 11, էջ 102—105.
8. Սահիբյան Ա. Ա., Անտիկ դարաշրջանի քարակերտ թաղ Գառնիում, ՊԲԶ, 1976, № 1, էջ 169—186.
9. Канецян А. Г. Античные черепицы из раскопок Аргашата — СА, 1984, № 1, с. 185—187.
10. Бабаев И. А. Античная черепица Кавказской Албании. — СА, 1974, № 2, с. 50—51, 54, рис. 5; Гайдукевич В. Ф. Строительные керамические материалы Боспора: Боспорские черепицы. — Изв. ГАИМК, 1935, вып. 104, с. 222—227; Мерперт Н. Я. Фанагорийские черепицы из раскопок 1938 г. — МИА, 1951, № 19, с. 227—235; Блаватский В. Д. Античная археология ... с. 50—53; Зеест И. Б. Строительные керамические материалы. — САИ, 1966, вып. Г1—20, с. 51—61, табл. 40, 41.

11. Գաշադյան Յ. Գ., Անտիկ դարաշրջանի զոհասեղան Դվինից. էջ 230—250.
12. Ростовцев М. Н. Святылище Фракийских богов и надписи бенефициариев в Ай-Тодоре. — ИАК, 1911, вып. 40, с. 1—42, рис. 5, 6; Соломонович Э. И. Алтарь Немесиды из Херсонеса. — ВДИ, 1960, № 2, с. 133—139, рис. 1. Cumont Fr. Die Mysterien des Mithra. Leipzig, 1911, S. 128, Fig. 6. Campbell L. A. Mithraic iconography and ideology. Leiden 1968, p. XXIX, XXXI. Lane E. Corpus monumentorum religiones die mentis. Leiden. 1971, t. 1, Fig. 121, 125. Vanden Berghe L. Archeologie de l'Iran ancien. Leiden 1959, p. 15, id. 15.
13. Plutarch's Lives, p. 175.
14. Vermaasere M. J. Corpus inscriptionum et monumentorum religionis Mithraicae. The Hague, v. I, 1956; v. II. 1960. Նույնի, Mithriaci II: The Mithraeum at Ponza. Leiden, 1974.
15. Cumont Fr., նշվ. աշխ., էջ 120—123.
16. Campbell L. A., նշվ. աշխ., էջ 22—25, տախա. VII, 181: XIII, 435; XV, 650; XXIX, 1496.
17. Նույն տեղում, էջ 135, 139, տախա. 11, 37, V, 75, XI, 321, XII, 390, XIII, 435.
18. Նույն տեղում, էջ 136, 139, տախա. XI, 321, XVII, 693, XX, 1128, XXV, 1263, XXVI, 1292, XXXIII, 1727.
19. Նույն տեղում, էջ 25—26, տախա. V, 75, XI, 321, XII, 390, XIII, 435, XV, 650, XXXIII, 1727.
20. Նույն տեղում էջ 15—22, 26—28.
21. Աղաթանգեղյալ Պատմություն հայոց, էջ 411—412.
22. Cumont Fr., նշվ. աշխ., տե՛ս բարեբեղը:
23. Тревер К. В., նշվ. աշխ., էջ 77—95, Մանինյան Ա. Ա., Դառնիի և Գեղարդի հարուստ քաղաքական հուշարձանները, Երևան, 1969, էջ 18.
24. Գաշադյան Յ. Գ., Մածկի բարև սալ Դվինից, էջ 102—105.
25. Cass Dio., LXIII, 5 (1—3); Հովսեփոս Փլավիոս, Դիոն Կասսիոս, Ինն հռոմեական ազգյուրների Ա՛թարդմ. բնագրից հրկյաշարյան Ս Մ., Երևան, 1976.
26. Cumont Fr., նշվ. աշխ., էջ 31—34.
27. Cass Dio., LXIII, 6,7. Քալանքարյան Ա. Ա., Դվինի նյութական մշակույթը... էջ 10.
28. Фрай Р. Наследие Ирана. М., 1972, с. 213.
29. Արևիյան Ա., Երկեր, հ. Գ, Երևան, 1968, էջ 555.
30. Սասնա ծոեր յվատումների գրառումները և բնագրի պատրաստումը Ա. Հարությունյանի և Ա. Սահակյանի, հ. 5, Երևան, 1979, էջ 636—639. Սասունցի Դավիթի Հայ ժողովրդակ. և հերոսավեպ, Երևան, 1981, էջ X—XI.
31. Ավդալբեգյան Բ., Հայագիտական հետազոտություններ, Երևան, 1969, էջ 13—79.
32. Խաչատրյան ժ. Գ., Իրանա-հայկական դիցարանական աղբյուրների հարցի շուրջ, էջ 54—73.
33. Cass., Dio., LXVIII, 21.
34. Առաքելյան Բ. Ն., Լափներեն արձանագրություններ ..., էջ 309.
35. Ростовцев М. Н., նշվ. աշխ., էջ 6—8. Щеглов А. Н. Фракийские посвященные рельефы из Херсонеса Таврического. — В кн.: Древние Фракийцы в Северном Причерноморье. М., 1969, с. 155—156.
36. Cumont Fr., նշվ. աշխ., էջ 36.
37. Аракелян Б. Н. Гарни I: ..., с. 46.
38. Առաքելյան Բ. Ն., Տիրացյան Գ. Ա., Խաչատրյան ժ. Գ., նշվ. աշխ., էջ 54—55.
39. Լալայան Ի., Դամբարանների պեղումները և որհրգային Հայաստանում, Երևան, 1931, էջ 200, նկ. 201. Аракелян Б. Н. Гарни I: ..., рис. 33, табл. 25. Նույնի, Гарни II: ..., рис. 33, 16, табл. XV; Тирацин Г. А. Материльная культура Армении..., с. 11; Хачатрян Ж. Д. Гарни V: ..., с. 63—64.

40. Асланов Г. М. Из истории материальной культуры Кавказской Албании, I—IV вв. — В кн.: Вопросы истории Кавказской Албании. Баку, 1962, с. 129, рис. 7; Чилашвили Л. А. Городище Урбнис. Тбилиси, 1964, с. 167, рис. 33, 4.
41. Ասլախյան Բ. Ն., Տրցաշյան Գ. Ա., Խաչատրյան Ժ. Գ., *Եջմ. աշխ.*, էջ 42—43:
42. Նույն տեղում, էջ 33:
43. Гайдукевич В. Ф. Некрополи некоторых боспорских городов. (по материалам раскопок 1930-х годов). — МИА, 1959. № 69, с. 187, рис. 62, 2; Сорокина Н. П. Тузлинский некрополь. — Памятники культуры, вып. 26, М., 1957, табл. 12, 2.
44. Ասլախյան Բ. Ն., Տրցաշյան Գ. Ա., Խաչատրյան Ժ. Գ., *Եջմ. աշխ.*, էջ 13—14:
45. Аракелян Б. Н., Гарни I: ..., с. 55; Хачатрян Ж. Д. Гарни V: ..., с. 112.
46. Аракелян Б. Н. Гарни I: ..., с. 48.
47. Мушегян Х. А. Денежное обращение Двина ..., с. 107. Mattingly F. Coins of the Roman Empire in the British Museum. London, 1955, v. I, p. 89, 90, № 52, 533.
48. Мушегян Х. А. Денежное обращение Двина ..., с. 107. Mattingly F. Coins of the Roman Empire in the British Museum. London, 196, v. II, p. 341—342, № 223.
49. Առուղյան Խ. Ա., *Հրա Հայաստանի դրամային շրջանառության պատմությունից (ս.թ.տ. V դարի վերջերից մինչև մ.թ. III դարի սկիզբը)*. ՊԲՀ. 1970, № 3, էջ 78—79:
50. Мушегян Х. А. Денежное обращение Двина ... с. 108.
51. Зограф А. Н. Распространение находок античных монет на Кавказе. — Тр. отд. нумизматики ГЭ, 1945, т. I, с. 53, № 11.
52. Фролова Н. А. Монетное дело Рискупорида II. — Нумизматика и эпиграфика, 1968, т. 7, с. 43—68.
53. Гайдукевич В. Ф. Боспорское царство. М.—Л., с. 51—79.
54. Манандян Я. А. О торговле и городах Армении в связи с мировой торговлей древних времен (V в. до н. э.—XV в. н. э.). Ереван, 1954, с. 96.
55. Марченко И. Д. Раскопки восточного некрополя Фанагории в 1950—1951 гг. — МИА, 1956, № 57, с. 119, рис. 4; Неверов О. Я. Бронзовый перстень с портретом армянского царя из Фанагории. — В кн.: Всесоюзный симпозиум по проблемам эллинистической культуры на Востоке, тез. докл. Ереван, 1980, с. 54.

ՉԵՐՏՐՄԻՆ

1. Հայ ժողովրդի պատմություն. էջ 534—542:
2. Նույն տեղում, էջ 516—520:
3. Եղիշի Վանի վարդանայ և Հայոց պատերազմին, Երևան, 1957, պ. 3-րդ, էջ 68, 79:
4. Маркс К., Энгельс Ф. Соч. 2-е изд., т. 46, ч. I, с. 171.
5. Тас., Апп., XLI; Տակիրտոս Կ., Օտար ազդյունները Հայերի մասին, լատինական ազդյուններ. № 3, քաղեց և լատիններենը թարգմանեց Պ. Ստեփկյան, Երևան, 1941: